מסורת הש"ס

גדולים לדיקים יותר ממלאכי השרת. דכריש תזיג לתלתא לדיקי ומלאך לבסוף דכתיב ורויה די רביעאה דמי לבר אלהין: **ומאמו ליישראל על פניהם.** שהשתחוו ללגם: **אני אמרתי שלא תסמר שלי סוס.** שיהיו בהם לדיקים הרבה ולא עלתה בידי וכו' ישראל נמשלו לחמר כדאמרי' (סוכה דף מה:) מה תורה אור תמר זה אין לו אלא לב אחד וכו': **ואינו אינו רוכב על סוס אחוס.** דניאל בזכריה כתיב: **כל הסוסים כולו לבנים.** מפני שהשתחוו ללגם: **ואוא עומד.** העמיד הקב"ה עצמו בזכות ההדסים שבמטולה: **אמר לגולם הרבי.** לבבל שיושבת במטולה: **הרבי.** לשון חרטו המים (בראשית ח): **שרוקים.** לבנים ואח"כ נעשו לבנים בשנתחל בלדיקים בח מבעשו: **סוסיא חיורא מעלי לחלמא.** מדקאמר שאחוס הוי רמז לקלנה: **ורבנן.** תנניה מישאל ועזריה: **לסיכן אזלו.** כשיצאו מן הכבשן דתו לא מזכר להו בטולה כתובי: **בעין הרע מפו.** שהיו מסתכלים בהן על שהיו תמהין בהן: **ברוק עבפו.** באותו רוק שרקקו אומות העולם כיצד ישראל שאומרין אלוה כזה יש לכם והשתחויתם ללגם: **הוי אומר זה תנניה מישאל ועזריה.** אלמא חזרו לארץ אלל יהושע כהן גדול: **ודניאל לסיכן אזל.** כשהשלכו חביריו לתוך כבשן האש שלא הושלך עמהם: **למכרא נהרא רבא בטבריא.**

[עי' ביאור זכרי' ושם איתא מאמר זה קצת בנוסחא אחרינא]

[לקמן לז: סוטה מב: מת.]

גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת שנאמר °עָנָה ואמר הא אנא חָזֵי גוּבְרִין אַרְבְּעָה שְׁרַיִן מַהֲלְכִין בְּגוֹ נוּרָא וְחַבָּל לָא אִיתַי בְּהוֹן וְרַוְיָה די רְבִיעָאָה דָּמֵה לְבַר אֱלָהִין" אמר ר' תנחום בר חנילאי בשעה שיצאו חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש באו כל אומות העולם וטפחו לשונאיהן של ישראל על פניהם אמרו להם: יש לכם אלוה כזה ואתם משתחוים לצלם? מיד פתחו ואמרו °לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים כיום הזה" אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מאי דכתיב °"אמרתי אֶעֱלֶה בְתָמָר אוֹחֲזָה בְּסַנְסִנָּיו" אמרתי אעלה בתמר אלו ישראל, ועכשיו לא עלה בידי אלא סנסן אחד של חנניה מישאל ועזריה; *אמר רבי יוחנן מאי דכתיב °"ראיתי הלילה והנה איש רוכב על סוס אדום והוא עומד בין ההדסים אשר בְּמְצוּלָה" [וגו'] מאי "ראיתי הלילה" ביקש הקב"ה להפוך את כל העולם כולו לילה "והנה איש רוכב" *אין 'איש' אלא הקב"ה שנאמר °"ה' אִישׁ מִלְחָמָה ה' שְׁמוֹ", "על סוס אדום" ביקש הקב"ה להפוך

[עי' ביאור זכרי' ושם איתא מאמר זה קצת בנוסחא אחרינא]

[מגילה יג: ע"ז ועי' חוס' ברכות כו: ד"ה ואין שיחה כו']

את העולם כולו לדם, כיון שנסתכל בתנניה מישאל ועזריה נתקררה דעתו שנאמר °"והוא עומד בין ההדסים אשר בְּמְצוּלָה" ואין 'הדסים' אלא צדיקים *שנאמר °"ויהי אומן את הדסה" ואין 'מצולה' אלא בבל שנאמר °"האומר לצולה חרבי ונהרותיך אוביש" מיד מלאים רוגז נעשים שרוקים, ואדומים נעשו לבנים, אמר רב פפא שמע מינה *סוסיא חיורא מעלי לחלמא: ורבנן להיכא (אזלו) [אזלו]? אמר רב בעין [הרע] מתו ושמואל אמר ברוק טבעו ור' יוחנן אמר עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות כתנאי: ר' אליעזר אומר בעין [הרע] מתו ר' יהושע אומר ברוק טבעו ור"א עלו לא"י ונשאו נשים והולידו בנים ובנות שנאמר °"שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך הישבים לפניך כי אנשי מופת המה" איזו הם אנשים שנעשה להן מופת הוי אומר זה חנניה מישאל ועזריה. ודניאל להיכן אזל אמר רב למיכרא נהרא רבא בטבריא ושמואל אמר לארתויי ביזרא דאספסתא ור' יוחנן אמר לארתויי חזירי דאלכסנדריא של מצרים, איני *והתניא *תודוס הרופא אמר אין פרה ותורה יצא מאלכסנדריא של מצרים שאין חותכין האם שלה בשביל שלא תלד? זוטרי אייתי בלא דעתייהו ת"ר שלשה היו באותה עצה הקב"ה ודניאל ונבוכדנצר: הקב"ה אמר ניזיל דניאל מהכא דלא לימרו בזכותיה איתנצל ודניאל אמר איזיל מהכא דלא ליקים בי °פסילי אלהיהם תשרפון באש ונבוכדנצר אמר יזיל דניאל מהכא דלא לימרו קלייה לאלהיה בנורא ומניין דסגיד ליה? דכתיב °"באדין מלכא נבוכדנצר נפל על אנפוהי ולדניאל סגיד וגו'": °כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל אל אחאב בן קוֹלָיָה ואל צדקיה בן מַעֲשֵׂיָה הַנִּבְּאִים לָכֶם בִּשְׁמִי (לשקר וגו' וכתיב °"ולוקח מֵהֶם קללה לכל גלות יהודה אשר בבבל לאמר ישימך ה' כצדקיהו *וכאחאב אשר קָלָם מלך בבל באש" "אשר שרפם לא נאמר אלא "אשר קלם" אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מלמד שעשאן כקליות °"יען אשר עשו נְבָלָה בישראל וַיְנָאֲפוּ את נְשֵׁי רֵעֵיהֶם" מאי עבוד? אזול לגבי ברתיה דנבוכדנצר, אחאב אמר לה "כה אמר ה' השמיעי אל צדקיה" וצדקיה אמר "כה אמר ה' השמיעי אל אחאב" אזלה ואמרה ליה לאבוה, אמר לה: אלהיהם של אלו שונא זימה הוא כי אתו לגבך שדרינהו לגבאי, כי אתו לגבה שדרתנהו לגבי אבוה, אמר להו מאן אמר לכון? אמרו: הקדוש ברוך הוא, והא חנניה מישאל ועזריה שאלתינהו ואמרו לי אסר, אמרו ליה אנן נמי נביאי כוותיידו, לדידהו לא אמר להו לדידן אמר לן, אמר להו אנא בעינא דאיבדקינכו כי היכי דבדקתינהו לחנניה מישאל ועזריה, אמרו ליה: אינון (ת) תלתא הוו ואנן תרין, אמר להו בחרו לכון מאן דבעיתו בהדייכו, אמרו-יהושע כהן גדול-סברי ליתי יהושע דנפיש זכותיה ומגנא עלן, אחתיוהו שדינהו, אינהו איקלו יהושע כהן גדול איתרוכי מאניה שנאמר °"ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך ה' וגו'" וכתיב °"ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך וגו'" א"ל ידענא דצדיקא את אלא מאי טעמא אהניא בך פורתא נורא, תנניה מישאל ועזריה לא אהניא בהו כלל? א"ל אינהו תלתא הוו ואנא חד, א"ל והא אברהם יחיד הוה? התם לא הוו רשעים בהדיה ולא אתיהיב רשותא לנורא הכא הוו רשעים בהדי ואתיהיב רשותא לנורא, היינו דאמרי אינשי 'תרי אודי ביישי וחד רטיבא, אוקדן ביישי לרטיבא' מאי טעמא איענש? אמר רב פפא שהיו בניו נושאין נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן. שנאמר °"ויהושע היה לבוש בגדים צואים" וכי דרכו של יהושע ללבוש בגדים צואים אלא מלמד שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן. אמר רבי תנחום דרש בר קפרא בציפורי מאי דכתיב °"ששה השעורים האלה נתן לי" מאי "ששה השעורים" אילימא ששה שעורים ממש וכי דרכו של בועז ליתן מתנה "ששה שעורים"? אלא

לחפור ולהוציא נהר בטבריא ל"ל למכרא נהרא בטבריא בהר: **נאפוי בירי דאספסתא.** להביא זרע של עשב שהוא מאכל בהמה שלחו בטבריא הכי הוה קים להו: **נאפוי חזירי ממלרים.** שלחו כדי לגדלם עולדות שחזירי מצרים גדולים הם: והתניא אמר תודוס הרופא לחכמים שהיו אומרים ניטלה האם טרפה והא אין פרה וחזירה יולאה ממצרים וכו' כדי שלא יהיו מצויין במקומות אחרים **ואעפ"כ חיין: זוטרי אייתינהו.** ולא העלו על לבם דלפריה ורביה בעי והגיחו להוציאן בלא חתוך האם: **בלוסס עלה.** שהלך משם דניאל: **דלא לקיים בי פסילי אלהיהם תשרפון באש.** דבטבריא עשאו אלוה כדכתיב ולדניאל הוה סגיד והוה ליה כפסילי אלהיהם שהמקרא הזה היה לוחש עליהם לשורפן לכך היה מתירא: **קליות.** שבלים המהובהבין באש: **השמיעי.** השתמשי: **אלהא.** לנפשיך זכותייהו: **אלא זה אור.** מה אור נחרך לא הוא נחרך: **אפני.** הוציא: **אקדו.** שרפו: **מאי טעמא אינשנוש.** יהושע דאהני טורא למאניה דאהדר ליהו לבבוכדנצר = דחייה בעלמא דחייה: **שש שעורים.** שש גרעינים שעורים ממש: **וכי דרכו של בועז ליתן שש שבלים.** והא תנן (פאה פ"ח מ"ה) אין פוחתין לעני בגורן פחות מחצי קב שעורים:

*"ואחרים סוסים אדומים שרקים ולבנים"

אסתר ב. ישעיה מד. יחזקאל ל. [עיין ברכות סו:]

תגהות הב"ה

(ת) גמ' אלא הוו ואנן תרין. נ"ב נקטה מיד הכא הוה ליה לאקשויי והא אברהם יחיד הוה כמו שהקשה בתר הכי ליהושע כ"ג:

נוסחא

ו) נבוכדנצר. טורא בגיאי שקר בקרא כתיב וכאחב ' ב) נבוכ' מכניס יהושע בה"ג אותה לבבל